Tussentijd om te landen als maker

2022 **Een stad voorbij de stad**
2023 **Zusters**
2023 - 2025 **Longen**

Na de Toneelacademie Maastricht ontwikkelde Zorba Huisman zich bij Via Zuid als regisseur van documentaires en theatervoorstellingen. Ook richtte ze haar eigen stichting op, NOX, en schreef ze aan haar eerste fictiefilm.

ZORBA: “Nu pas realiseer ik mij hoe onervaren en onwetend ik was na vier jaar Toneelacademie. Het was ontzettend fijn om bij Via Zuid in een soort tussenwereld te komen waarin ik mijn artistieke signatuur kon onderzoeken en ontwikkelen. In het begin dacht ik dat ik onderwerpen moest kiezen die iedereen aanspreken, als een soort verantwoording van het subsidiegeld. Onder begeleiding van Via Zuid heb ik echter geleerd te vertrekken vanuit een onderwerp dat mij persoonlijk raakt, omdat ik het dan veel beter kan vertalen naar iets dat meer mensen raakt.

In de eerste versie van *Een stad voorbij de stad*, met Joes Brauers als acteur, durfde ik dat nog onvoldoende. Later ben ik de voorstelling gaan verfijnen en uitbouwen met Luka Kluskens als actrice. We gebruikten een herkenbaar, persoonlijke verhaal: een jonge vrouw die denkt dat ze Limburg moet verlaten om naar het grote Amsterdam te gaan, maar daar vervolgens teleurgesteld van terugkomt. Het vraagstuk waar veel pas afgestudeerde theatermakers mee worstelen, namelijk ‘waar brandt de lamp?’, kwam centraal te staan. Zelf heb ik ook moeten leren dat de lamp brandt waar jij hem aanzet.

Longen begon voor mij met de persoonlijke vraag wel of geen kinderen krijgen en mondde uit in het universele vraagstuk van klimaatverandering. De voorstelling werkte zo goed omdat het in de kern een liefdesverhaal is, niet omdat er cijfers over overbevolking en CO2-uitstoot worden genoemd. Hoe meer je inzoomt, hoe meer iets binnenkomt. Met *Longen* heb ik echt mijn stijl gevonden. Die zie je ook terugkomen in *Gedeelde grond*, mijn nieuwste voorstelling.

Longen was een waanzinnige productie; gekkenwerk om met zo’n kleine club te maken, maar wel ontzettend leuk. De première was in het Heerlense Glaspaleis, het perfecte decor voor wat ik voor ogen had. De tournee in samenwerking met Toneelgroep Maastricht kwam anderhalf jaar later. Het was geweldig om toen te spelen in theaters door het hele land. De afspraak met Toneelgroep Maastricht is nu dat ik tot in elk geval 2028 ieder najaar een voorstelling bij hen ga maken. Daarnaast doe ik soms regie-assistentie bij Internationaal Theater Amsterdam, maar wel minder dan de afgelopen jaren, omdat ik het zo druk heb met eigen producties.”

Durven dromen

“Dankzij de begeleiding van Via Zuid en de mensen en speelplekken aan wie ik werd gekoppeld, weet ik veel beter wat mijn positie is als theater- en documentairemaker. Vanuit mijn enthousiasme en een gevoel van geluk dat ik dit werk überhaupt mág doen, nam ik soms te veel hooi op mijn vork. Door Via Zuid heb ik echter geleerd erop te vertrouwen dat andere mensen mij kunnen helpen in plaats van altijd te denken dat ik alles zelf moet doen. Doordat een ‘grote broer’ achter me stond die meekeek en meedacht wat goed voor mij was, durfde ik ook groter te dromen.

De inhoudelijke gesprekken met Via Zuid hielpen om mijn plannen aan te scherpen. Ik weet nu wat de volgorde van maken moet zijn: eerst zorgen dat de inhoud staat als een huis en daarna pas aan de slag te gaan met de vraag waar het geld vandaan komt en hoe het praktisch lukt. Zo heb ik aan het einde van mijn traject bij Via Zuid ook de ruimte gekregen om het verhaal van *Rami*, mijn allereerste fictiefilm, uit te diepen.”

NOX

“*Longen* was de eerste voorstelling in coproductie met mijn eigen stichting NOX. NOX geeft mij de onafhankelijkheid die ik belangrijk vind als maker. Via Zuid heeft me geadviseerd hoe de stichting tot leven kan komen en niet alleen een aanvraagschip op papier wordt. Sinds 2025 hebben we een zakelijk leider, Chayene Feron, en nu kan NOX echt gaan groeien. Ik hoop dat het ook een haven wordt voor andere makers die op zoek zijn naar onafhankelijkheid, zonder dat zij voor elk project een nieuwe stichting moeten oprichten. We willen makers een plek bieden waar ze verschillende disciplines kunnen ontdekken en uitwisselen, met Limburgse verhalen als een bindende factor.

Naast stichting NOX, mijn nieuwe documentaire over geloofsbegeleiding in een zwaarbeveiligde gevangenis en mijn voorstellingen bij Toneelgroep Maastricht, heb ik veel zin om meer de fictiekant op te gaan in film en televisie. De kruisbestuiving tussen film en theater, zoals met de acteurs in *Gedeelde grond*, werd de afgelopen tijd al belangrijker voor mij. Ook ben ik meer zelf gaan schrijven. Ik durf steeds meer, maar weet gelukkig ook steeds beter wanneer ik andere mensen moet inschakelen.”

Uitblinker in inhoud en acteursregie

Martine Manten, artistiek leider van MATZER Theaterproducties, voorzag Zorba regelmatig van dramaturgisch en concept en proces advies. Martine: “Peer Wittenbols, met wie ik veel samenwerk, was betrokken bij Zorba’s afstudeervoorstelling *Bloedmaan* en haalde mij erbij voor de dramaturgie. Omdat die voorstelling was geïnspireerd op een verhaal dat van dichtbij kwam, bespraken we hoe je daar als maker mee omgaat in een schrijf- en creatieproces. Mij viel toen al op dat Zorba een goede conceptdenker is en beeldend sterk is. Ze kan haar ideeën helder verwoorden en omzetten naar een overtuigende voorstelling. Bovendien heeft ze een aanstekelijke fantasie.

Vervolgens was ik ook bij *Longen* en *Gedeelde grond* een coach en sparringpartner. Structureren was daarbij een belangrijk thema. Veel jonge regisseurs zijn bang om buiten de boot te vallen en doen te veel. Zorba heeft geleerd meer rust en tijd in te bouwen om haar werk inhoudelijk goed voor te bereiden. Het regisseursvak vraagt om duidelijke afspraken over randvoorwaarden; je moet tijdens het repetitieproces niet te veel bezig hoeven zijn met de productionele en technische kant. Hoewel dat al veel beter gaat, moet Zorba blijven benadrukken dat de focus op de inhoud essentieel is voor haar en de acteurs. Dan blinkt ze echt uit. Door haar enthousiasmerende en warme manier van regisseren, voelen acteurs zich veilig bij haar en durven ze hun eigen visie in te brengen.

Ik bewonder Zorba’s maatschappelijke betrokkenheid en haar gave om documentaire- en theaterwerk te combineren, wat past bij haar talent en brede interesse. Ze wil midden tussen de rommeligheid en ellende van de wereld staan, of het nou vluchtelingen in een klooster zijn of mensen die het verkeerde pad opgaan. Wat ze wil vertellen gaat over de essentie van het menszijn en de complexiteit van relaties. Dat voedt haar makerschap én geeft haar rijkdom als mens.“

“Door Via Zuid heb ik echter geleerd erop te vertrouwen dat andere mensen mij kunnen helpen in plaats van altijd te denken dat ik alles zelf moet doen.”